

[Transcript] Forklart / Aksjesaken Erna Solberg ikke blir ferdig med

Det gjør vondt for meg å være så ha mot sindre som er i dag.

Erna Solberg på pressekonferansen for en knapp månedsiden er allerede blitt historisk, og mye har skjedd siden den gang.

Likevel har Høyre stått samlet bak Solberg og støttet sin statsministerkandidat.

Men da debatten gikk på NRK før helgen, hadde noe endret seg.

Så da satte jeg meg ned og skrev en kommentar til nettavisen der jeg er spaltist.

Og deg konkluderer med at Erna Solberg må gå.

Hva er det som har skjedd?

Du er på forklart fra Aftenposten.

I dag om de tre spolene som gjør at Aksjesaken mot Erna Solberg fortsetter å leve, og ikke minst en oppsummering for deg som synes har blitt litt for mange nyhetsaker å holde styr på.

Det er onsdag 11. oktober, og jeg heter David Vekoni.

Alle store nyhetsaker er skapt forskjellig.

Noen er veldig rett frem, enklere å forholde seg til.

Andre er mer komplekse med stadig ny utvikling.

Og så har du denne saken.

Du kan del inn i fortid, nåtid og fremtid løpte Aksjer i Nordic Mining.

Det er spekulerte i at børsen da ville falle.

22 handler og 72 handler på salga Hydro Aksjer som først har vært inn for det Solberg jo har kommentert.

Dette er jo en sak som har rullet godt i litt over en månedstid.

Når i den perioden der så hadde det egentlig kommet nyhet på nyhet.

Det har vært mange avsløringer, og det er en sak som det egentlig kan være litt vanskelig å få oversikt over.

Odin Gås er journalist her i Aftenposten og har jobbet mye med Aksjesakken.

Fra før har vi forklart hvert gjennom dager og timer i detalj, forskjellige tidslinjer og hva Erna visste og ikke visste før valget.

Hvis du vil høre det, så kan du sette på episoden Hva Visste Erna i forklartfiden.

Men nå skal vi se på tiden etter pressekonferansen, og hva som har kommet frem av avsløringer og utviklingen i saken, for å prøve å gi deg en oversikt.

Og det er spesielt tre spor som har kommet frem, som er viktig for å forstå hvorfor dette fortsatt er en sak.

Det første sporet, innside handel.

Hvis noen sidder med informasjon som ikke er offentlig tilgjengelig, og det handler om noe som kan påvirke Aksjekursen til et selskap, så er det strengt forbudt for deg å kjøpe eller selle Aksjekursen på baggrunn av den informasjonen. Og gjør de det, så kaller vi det innsidehandel.

Det er veldig alvorlig, strafferamma er butet og fengsel på inntil seks år.

Det er noe som mange sjonliste prøvde å grave i den siste tiden, og det er første at det dukker opp veldig mange sager.

Den ser på timinger av kjøp og salg han har gjort, opp mot beslutningen hovedtatt som statsminister.

Innenfor dette sporet har det blant annet blitt skrevet om hvordan Sindre Finnes kjøpte Aksjer i et gruve selskap på omtrent samme tid som ærnasolbergs regjering la fremst i en regjeringsplattform. Den åpnet for at selskapet kunne slipe ut avfall i Fødefjorden, og kort tid etter at den var lagt frem, så steg Aksjen. En annen sak handler om hvordan Finnes satset på at Oslo Børs ville gå nedover, like før regjeringen til Konaans varseligt nye korona-instramminger høsten 2020. Ingen av disse sakene, og heller ingen av de andre som har kommet frem, beviser insidihandel. De ser bare på timingen av handlene, og kan ikke slå fast om det er gjort på bakgrunn av insidig info, eller informasjon som resten av markedet har hatt tilgang til. Økokrim har sagt at de vil avgjøre om de skal etterforske handlene i løpet av høsten. Altså, sin refines, han benekter på det aller sterkeste at han har fått insidig informasjon av Konaas, og Erna Solberg, hun er veldig tydelig på det samme. Hun mener at hun aldri snakker om sager med mann sin heime, der han kan ha fått insidig informasjon av hodet. Så om det har skjedd noe ulovlig, er fortilig å slå fast. Men handlene til Finnes har uansett ført til neste spor i denne saken. Inhabilitet. Ja, Erna Solberg og sin refines er jo gift og de hen felles økonomi, så hun kan ha tatt avgjørelse som statsminister som har påvirket økonomien hos inn og familiens. Og hvis du har økonomisk interesse i en sag, så skal du melle det innhabil. Og da skal du ikke være involveret i noen avgjørelse som er knyttet til denne saken. Det siste du kan høyde å komme fram flere sager der spørsmålet er om ikke Erna Solberg var innhabil når hun behandler seg som statsminister. Jeg har noen eksempel på innhabilitetssaker som har vært grabfrem. Der er flere sager, men en av de som skjille seg ekstra ut er Norrsk Hydro. For Erna Solbergs forsvar, det lener seg jo i veldig stor grad på at du ikke var klare hva du var innhabil, i og med at du ikke skal ha kjent til omfanget av mannens aksjehandel. Men å innrømme at du hele tiden visste at den er det aksje i Norrsk Hydro. Og Levelle var for eksempel med å behandle en lovværendring i 2016, en konsusjonsage 211, som begge var til fordel for Hydro. Og det gjorde du uten å ha fått vudert sinhabilitet. Og nå innrømmer jeg faktisk at jeg kan stille spørsmål mer om deg ved targene som regjering har fattet, i det hele at jeg gylde i og med at du ikke fikk vudert habiliteten selv om å bøde gjort det. Ok, nå har jeg vært gjennom to spor, det har vært gravt mye i. Inhabilitet og muligheten for insidig handel. I tillegg har det kommet avsløringer om at e-poster mellom Sindre Finnes og statsministerens kontor, eller SMK, ikke har blitt lagret i en journal som de skulle vært. Likevel har støtten og tilliten til Erna Solberg vært stabil lenge.

Udad så har folk høyere vært veldig tydelig i sin støtte til Erna Solberg, og de har jo i veldig stor grad lagt skylda for dette på Sindre Finnes. Men den siste tiden så har det kommet noen stemme på borgerlig siden norsk politikk, som begynner å bli mer kritiske til om Erna Solberg faktisk kan være statsministerkandidat i 2025. For det er enda et spor i denne saken. Og der er det noen brev som kan ha fått mye å si. Flere uker etter at Aksjesakens sprakk hadde Erna Solberg bred støtte på borgerlig siden, eller i det minste fravær av krasskritikk. Hun lå også godt an på målinger. Men så skjer det noe. NRK statsministermåling 29. september viser at popularitet nennes har falt, og at hun er på nivå med Jonas Gar Støre. Også i foryuket kommer den første tydelige stemmen på borgerlig siden, som mener at Erna ikke er sikket til å være statsministerkandidat. Jeg mener helt prinsip i hjelp at man ikke bør utnemne noen som statsminister, når de tidligere har utøvd omfattende og jentakene bryd på ehabilitsregulverket i akkurat det mbt. Også skal det gå fra vondt til verre for Erna Solberg. For da er det duket for noe som kanskje ikke høres veldig heftig og dramatisk ut, men som er det. En kontrollsak i Stortingets Kontroll og Konstitutionskomitee. Skal vi bare si at vi kaller det Kontroll komitee? Hva er det Kontroll komiteet har gjort i denne saken? Det er nå en stor sag der de undersege oss regjeringen har håndtert alt dette med ehabilitet. Og der er det jo mange sager fra dagens regjering som de ser på. Der har det vært mye råd. Men nå ser de veldig mye på det som skjeder under Erna Solberg. Det har jeg sendt et brev med 14 spørsmål til statsministerens kontor om dette. Det har de fått svar på. Og de bare er jo Erna Solberg om en redjørelse om omfanget av hos sin inhabilitet som statsminister. Og i sitt svar så innrømmer hun Solberg at hun har vært inhabil i veldig mange sager. Og så ser det ut at Solberg og statsministerens kontor har hatt en ulig oppfattning av oss en praksis som skulle gjelde rundt dette. Hva er det de har oppfattet uliggt? Kort fortalt kan du si at SMK sier at det er Solbergs ansvar å passe på sin inhabilitet. Og de kan bare bidra med råd hvis de blir spørt. Solberg sier at hun følte deg rådene oppfett for SMK. Men de kommer fram at hun på mange måter snekker sammen et eget opplegg som skulle sørge for at hun ikke ble inhabil. Det handler bl.a. om at finne smelte inn alle selskaberne hadde aksjei til SMK. Og at de kunne kjøpe og selle aksjei der jeg har udnat er med Solberg ble i løbans orientert. Men det oppleger dere noe å vise og ikke holde vann. Også har du svaret til sin drefinne som kom sent fredag et i middag, rett før Helgen satt inn for halvår.

Da skulle han via advokaten sin levere en mer detaljeret liste over handelen sine til Kontrollkommittien.

Journalister i alle mediehus satt klare til å gå gjennom med lupet.

Også kom lista.

Humilbart så er det ikke kommet så veldig mye nytt der.

Men det er jo noe som fortsatt mange journalister fortsetter å se på grave i.

Og det er noe som Kontrollkommittien på stort ting jeg vil se på.

Men kontrollaken i Kontrollkommittien er ikke over enda.

I november skal de ha åpne høyringer i stortinget hvor dette kommer til å komme opp på nytt.

Så det har vært en lang måned med graving av sløringer og forskjellige spor.

Og etter hvert så har den brede støtten til Erna Solberg skrompet hvertfall litt inn.

Det ble tydelig i debatten med Fredrik Solvang før Helgen.

For meg ble det klart at nok var nok Erna Solberg må gå.

Kjetil Alstein, politisk redaktør her i Aftenposten, har stemningen snundelig til den sakene?

Det er jo vanskelig å bedømme da.

Vi har noen stemmer ute som er kommet til at Erna Solberg ikke kan fortsette som ikke har sagt det før.

Og så har vi noen del andre som bare er leia hele sakene.

Også har vi hatt noen målinger som er litt vanskelig å talke.

Høyre gjør det fortsatt bra på en del målinger.

Vi ser et fall for Erna Solberg når folk blir spurt om hvem de vil ha som statsminister.

Det er litt vanskelig å si akkurat nå hva dette betyr for partiet høyre.

Men det virker ganske tydelig at mange som ikke liker Erna Solberg liker godt leier.

Det er jo ting som har kommet frem etter at Erna Solbergs tid som statsminister var over, hadde vært anledesvis hun satt i regjering nå fortsatt?

Ja, det tror jeg helt klart.

Da du måtte prøve å håndtere enn det som fortsatt er en litt uafsikkelig sak, mens hun satt i den posisjonen, det er svært sannsynlig at hun måtte trok ut seg.

Nå er hun leder i høyre og høyre må finne ut av om hun fortsatt kan være partileder, om hun fortsatt kan være statsministerkandidat, men det er ikke akutt på den måten som det vil være hvis hun satt som statsminister.

Erna Solberg har allerede måttet svare på mange vanskelig spørsmål og stått i stormen i snart en måned.

Hun har selv sagt at hun ikke kommer til å ta en forhastet beslutning mens alt det her står på.

Og det er flere mulige hindringer på horisonten.

En stor exfaktur her er hva økokrimm gjør.

Hvis økokrimm finner ut at vi har grunnlag for å åpne et forskning, så gjør jo det sak enn enda litt mer alvorlig for Erna Solberg og enda vanskeligere å stå i.

Hvis økokrimm konkluderer med at det ikke er noe poeng å gå inn her, så vil det være en lettelse for henne.

Så har vi denne prosessen i kontaktkomiteen på Stortinget.

Og så er det hva dette har utløst i hennes selv.

Det er en sak som er veldig personlig for henne også,

det handler om hennes nære familie.
Og hva det har utløst i partiet av tanker,
og hennes muligheter til å gjenoppbygge til litt,
å være en god frontfigur,
og en Erna Stjerna som hun har vært for høyre i flere år.
Eller om noen begynner å tenke at hun skal gå i en lang gang,
og kanskje den gangen nå begynner å nærme seg.
Tror du hun kan overleve aldri hindringene?
Det er veldig vanskelig å bedømme nå.
Det har litt med tidsaspektet å gjøre.
Det kommer jo stadig nye saker,
men de flytter ikke selve hovedproblemet hennes nå særlig.
Hun har vært inn av bil i mange saker.
Hun har ikke gjort det hun børde for å få oversikt over hva ekt mann drev med i Aksjonmarkedet.
Det ligger der som hovedproblemet hennes fortsatt.
Kommer det nye saker som flytter historien,
og gjør den for verre for henne, så vil det peke bare i en retning.
Og så gjennom hva økokrimier.
Dette er en veldig stor sak i begynnerheten,
og svelgerne nå.
Og så er spørsmålet, hvor lenge vil de være opptatt av den?
Vil de legge den bak seg?
Fordi de blir mer opptatt av andre ting.
Vil folk tenke at vi er fortsatt misfornøyd med dagens regjering?
Jeg vil ha en ny.
Erna Solberg klønner det til med habiliteten,
men hun fixer en del av andre ting.
Altså, vil de komme til et tidspunkt der hun greier å gjenoppbygge til litt?
Og det er vanskelig å bedømme akkurat nå.
Og det avhenger også av andre ting,
hva som skjer i politikken,
eller hvilke saker som demonerer i dagshøyden,
og hvordan det går med dagens regjeringspartier.
Den kan glemmes litt den sakene,
hvis du dukker opp en helt ny skandale
i en stortingsfallekontoret.
Ja, det er litt med at tiden går.
Hvis vi husker tilbake til at hun var statsminister,
så hadde vi jo denne sushi-historien på Gjerlo.
Det opplevdes veldig stort da,
og mange reagerte veldig stert,
og hun hadde også et fall i tilliten på statsministtermålinger den gang,
sånn som hun har nå.
Og så kan vi jo si at nå i etter tid,

så ser vi jo mer på det som en litt sånn
morsommig historie fra da det var pandemi.
Jeg tror ikke vi kommer til å sette bake på den
habilitetssaken som en litt morsommig historie,
for det allvarer vil fortsatt ligge der.
Men det kan komme andre ting som veier tyngre
når velgerne vurderer hvem de har tillitt til.
Du har hørt en podcast fra Aftenposten.
Det var Odin Geås og Kjetil Asteheim
som gav deg en oversikt over aksjesaken til Erna Solberg.
Blydene du har hørt er fra NRK og VGTV.
Denne episoden har laget av produsent Olaf Eggesvik,
og meg, David Vekoni,
hørt er Synnes Søhold, Jenny Fjøland og Anders Weberg.
Vi er Aftenposten, Lars Glomnes,
Trina Eilatsen,
Kjetil Bragle Asteheim,
Sara Søheim
Og hver uke så tar vi for oss det siste,
eller hvert fall det, med spennende i norsk politikk
og samfunnet hva?
Ja, vi har hørt på faktisk inn i 2015,
vi har hengt oss opp i ting i norsk politikk
som ikke alltid er det viktigste,
men det er så ting som hører oss mest over.
Og du kan høre oss hver uke hos Bodmi eller i Aftenposten.